

Veronica sublobata M. Fischer in Nederland?

door

S. E. DE JONGH (Leiden)

Sedert vele jaren had ik de indruk dat de in mijn naaste omgeving in bossen of onder struikgewas en hier en daar ook op wegbermen vrij algemeen voorkomende *Veronica hederifolia* L. armelijker ontwikkeld en slapper is dan de akkervorm die, in deze buurt minder algemeen, o.a. in het gebied der Rijnsburger bloemteelt kan worden aangetroffen. Het op één dag vinden van extreme exemplaren van beide was dit voorjaar aanleiding ze zo objectief mogelijk te beschrijven. Een verkorte weergave daarvan luidt als volgt:

„Bosvorm”

Stengel dun en slap, niet langer dan 15 cm, aanvankelijk rechtopstaand, onvertakt of met weinig zijtakken.

Kiebladen tijdens de bloei meestal aanwezig.

„Akkervorm”

Stengel stevig, tot meer dan 30 cm lang, met talrijke bij de voet ontspringende uitgespreide takken; vaak roodwordend.

Kiebladen tijdens de bloei ontbrekend.

Bladen dun en slap, lichtgroen.

Bloemkroon lichtlila of wit, met fletse aderen; grootte zoals bij *V. arvensis*. Op 23 mei nog slechts een enkele bloem aan de top van de stengel.

Vrucht 1(—2)-zadig.

Bladen dik en stijf, donkergroen.

Bloemkroon blauwlila met blauwe aderen; grootte zoals bij *V. polita* of *V. agrestis*. Op 23 mei volop in bloei.

Vrucht 4(—3)-zadig.

Hieruit krijgt men de indruk dat de verschillen te talrijk en te belangrijk zijn om geheel aan standplaatsinvloeden te worden toegeschreven. Niet ten onrechte gewaagde ik echter van extreme exemplaren en er zij dan ook direkt toegevoegd dat niet al deze verschillen konstant zijn. Wel waren zij aanleiding om zo gevarieerd mogelijk materiaal van verschillende vindplaatsen te verzamelen; nagenoeg steeds bleek daarbij ook zonder nauwkeurig onderzoek de „bosvorm” van de „akkervorm” te onderscheiden.

Ongetwijfeld is iets dergelijks reeds eerder ook aan anderen opgevallen. In de verzameling van het Rijksherbarium treft men bij de „bosvorm” vaak de toevoeging: „var. triloba” aan en inderdaad zijn de kleine bladen dikwijls niet of slechts onvolledig vijflobbig. De naam *Veronica hederifolia* L. var. *triloba* (Opiz) Beck slaat evenwel op goed herkenbare planten met gedeeltelijk geheel andere, hier niet nader aan te geven, kenmerken en een ver van ons verwijderd oostelijk verspreidingsgebied.

Het was aan de oplettendheid en de floristische eruditie van J. H. Kern te danken, dat de vermoedelijke oplossing van de moeilijkheden werd gevonden. Mede door eigen aanschouwing in de natuur warm gelopen voor de „bosvorm” kwam hij al spoedig voor de dag met een recent artikel van de Weense botanicus M. FISCHER (in Österr. Bot. Zeitschr. 114, 1967, p. 189—233), die *V. hederifolia* als een soortengroep beschouwt en onder de daartoe z.i. behorende kleine soorten (w.o. ook *Veronica triloba*!) een plaats inruimt voor *V. sublobata* M. Fischer nov. spec. Beschrijving en afbeeldingen daarvan zijn zodanig dat identiteit met de Nederlandse „bosvorm” zeer waarschijnlijk lijkt. Als belangrijkste door hem aangegeven verschilpunten t.o.v. *V. hederifolia* s. str. citeer ik:

Bladen niet vlezig, meestal lichtgroen. Vruchtsteel langer en niet slechts langs een lijst maar, vooral dicht bij de kelk, ook rondom behaard. Kelk korter gewimperd. Kroon kleiner, lichter van kleur en met minder kontrasterende aderen. Stijl ca. $\frac{1}{4}$ mm, in plaats van ca. 1 mm bij *V. hederifolia* s. str. Dwarsribben van het zaad niet doorlopende tot de ventrale uitholling.

Aan de hand van deze kenmerken leverde determinatie van eigen materiaal, ook van armelijke „akkervormen” en flink ontwikkelde „bosvormen”, geen moeilijkheden op. Het in de titel gebruikte vraagteken zal m.i. echter pas kunnen worden weggelaten wanneer chromosomentellingen zullen zijn uitgevoerd, met dezelfde uitkomsten als die van Fischer, nl. $2n = 36$ tegenover $2n = 54$ voor *Veronica hederifolia* s. str. Prof. R. Hegnauer heeft daartoe voor het komende seizoen zijn medewerking toegezegd. Dan zal dit stukje slechts de voorloper zijn van een uitvoeriger en beter gedocumenteerd artikel, waarin de thans deels verzwegen problematiek in ruimer verband wordt behandeld en wel, naar ik hoop, door Kern. Naast een blijk van hulde aan zijn wederom gebleken scherpe floristische kijk moge de bijdrage van heden alvast een aansporing zijn voor de floristen om in verschillende delen van ons land de verspreiding na te gaan van wat ik, voorzichtig, voorlopig maar de „bosvorm” blijf noemen.

Summary

A form of *Veronica hederifolia* L. s. lat., clearly distinguishable from the well-known form of arable land and occurring in the Netherlands in woods, thickets or sometimes along roads is most possibly identical with *V. sublobata* M. Fischer. Knowledge of the chromosome number of the Dutch material is necessary for a decisive judgment.